

การพัฒนาแนวทางการประเมินผู้เรียนตามกิจกรรมการเรียนการสอนแบบนั้ดหมาย
ของแผนการศึกษา ก2 และ ก3 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
Developing Guidelines for Learners' Assessment Based on Appointment
Teaching Activities of Study Plans ก2 and ก3
Sukhothai Thammathirat Open University

กฤษณกร เจือตี้^{1*}, ธัญสินี เล่าส้ม², อนุสรณ์ เกิดศรี³, ศุกลรัตน์ อิงชาติเจริญ⁴, ศิริรัตน์ จำแนกสาร⁵,
ศุภมาส ชุมแก้ว⁶, สมเกียรติ แก้วเกาะสะบ้า⁷, สฤณีเทพ สุขแก้ว⁸, วินิตา แก้วเกื้อ⁹, รัชกฤช ธนพัฒน์¹⁰,
ณรงค์ ทิพย์ประชัย¹¹, สุพรรณษา หลังประเสริฐ¹², ปิยนาวา สิริฤทธิ์¹³

Kunchon Jeotee^{1*}, Thanyasinee Laosum², Anusorn Koedsri³, Sukolrat Ingchatcharoen⁴,
Sirirut Jumnaksarn⁵, Supamas Chumkaew⁶, Somkiat Kaewkobsaba⁷ Sarhistthep Sukkaew⁸,
Vinita Kaewkua⁹, Ratchakrit Tanapattanadol¹⁰, Narong Teeprachai¹¹,
Supunsa Langprasert¹², Piyanart Sittirit¹³

^{1*}Ed.D. (Education), ผศ.ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา อีเมล: Kunchon@aru.ac.th

¹Ed.D. (Education), Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
Corresponding author E-mail: Kunchon@aru.ac.th

²ค.ด. (การวัดและประเมินผลการศึกษา) ผศ.ดร. สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อีเมล: Thanyasinee.Lao@stou.ac.th

²Ed.D. (Educational Measurement and Evaluation), Assistant Professor Dr., Office of Registration, Records and Evaluation,
Sukhothai Thammathirat Open University E-mail: Thanyasinee.Lao@stou.ac.th

³ค.ด. (การวัดและประเมินผลการศึกษา) ผศ.ดร. สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อีเมล: Anusorn.Koe@stou.ac.th

³Ed.D. (Educational Measurement and Evaluation), Assistant Professor Dr., Office of Registration, Records and Evaluation,
Sukhothai Thammathirat Open University E-mail: Anusorn.Koe@stou.ac.th

⁴ค.ด. (การวัดและประเมินผลการศึกษา) ผศ.ดร. สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อีเมล: Sukolrat.Ing@stou.ac.th

⁴Ed.D. (Educational Measurement and Evaluation), Assistant Professor Dr., Office of Registration, Records and Evaluation,
Sukhothai Thammathirat Open University E-mail: Sukolrat.Ing@stou.ac.th

⁵ศษ.ด. (การวิจัยและประเมินทางการศึกษา) ผศ.ดร. สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อีเมล: Sirirut.Jum@stou.ac.th

⁵Ed.D. (Educational Research and Evaluation), Assistant Professor Dr., Office of Registration, Records and Evaluation,
Sukhothai Thammathirat Open University E-mail: Sirirut.Jum@stou.ac.th

⁶ค.ด. (วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา) ผศ.ดร. สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อีเมล: Supamas.Chu@stou.ac.th

⁶Ed.D. (Educational Research Methodology), Assistant Professor Dr., Office of Registration, Records and Evaluation, Sukhothai
Thammathirat Open University E-mail: Supamas.Chu@stou.ac.th

⁷ค.ด. (วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา) ผศ.ดร. สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อีเมล: Somkiat.Kae@stou.ac.th

⁷Ed.D. (Educational Research Methodology), Assistant Professor Dr., Office of Registration, Records and Evaluation, Sukhothai
Thammathirat Open University E-mail: Somkiat.Kae@stou.ac.th

⁸ศษ.ด. (การวิจัยและประเมินทางการศึกษา) ผศ.ดร. สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อีเมล: Sarhistthep.Suk@stou.ac.th

⁸Ed.D. (Educational Research and Evaluation), Assistant Professor Dr., Office of Registration, Records and Evaluation, Sukhothai Thammathirat Open University E-mail: Sarhistthep.Suk@stou.ac.th

⁹ค.ด. (การวัดและประเมินผลการศึกษา) ผศ.ดร. สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อีเมล: Vinita.Kae@stou.ac.th

⁹Ed.D. (Educational Measurement and Evaluation), Assistant Professor Dr., Office of Registration, Records and Evaluation, Sukhothai Thammathirat Open University E-mail: Vinita.Kae@stou.ac.th

¹⁰ปร.ด. (การวิจัยและสถิติทางวิทยาการปัญญา) ผศ.ดร. สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อีเมล: Ratchakrit.Tan@stou.ac.th

¹⁰Ph.D. (Research and Statistics in Cognitive Science), Assistant Professor Dr., Office of Registration, Records and Evaluation, Sukhothai Thammathirat Open University E-mail: Ratchakrit.Tan@stou.ac.th

¹¹กศ.ม. (การวัดผลการศึกษา) ผศ. สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อีเมล: Narong.tee@stou.ac.th

¹¹M.Ed. (Educational Measurement), Assistant Professor, Office of Registration, Records and Evaluation, Sukhothai Thammathirat Open University E-mail: Narong.tee@stou.ac.th

¹²ปร.ด. (การวิจัยและสถิติทางจิตวิทยาและประยุกต์) อ.ดร. สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อีเมล: Supunsa.lan@stou.ac.th

¹²Ph.D. (Applied Behavioral Science Research), Lecturer Dr., Office of Registration, Records and Evaluation, Sukhothai Thammathirat Open University E-mail: Supunsa.lan@stou.ac.th

¹³กศ.ม. (การวิจัยและสถิติทางการศึกษา) อ. สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อีเมล: Piyanart.sit@stou.ac.th

¹³M.Ed. (Educational Research and Statistics), Lecturer, Office of Registration, Records and Evaluation, Sukhothai Thammathirat Open University E-mail: Piyanart.sit@stou.ac.th

Received: November 23, 2025 / Revised: April 23, 2026 / Accepted: June 19, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อสำรวจและวิเคราะห์รูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสม และรูปแบบการประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้สอนใช้งานอยู่ในปัจจุบัน สำหรับผู้เรียนในกิจกรรมการเรียนการสอนแบบนิตหมายของแผนการศึกษา ก2 และ ก3 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช 2. เพื่อกำหนดและสร้างรูปแบบการประเมินที่เหมาะสมและเป็นมาตรฐาน สำหรับผู้เรียนในแผนการศึกษา ก2 และ ก3 ซึ่งตั้งอยู่บนแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด และสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF) และ 3. เพื่อระบุปัจจัยอื่นที่ควรพิจารณา ซึ่งส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนการสอนและการประเมินผลในแผนการศึกษา ก2 และ ก3 การวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและการสังเกตเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการศึกษาในรูปแบบการศึกษาทางไกล รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้สอน จำนวน 42 ท่าน และการระดมสมองของผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินผล จำนวน 15 ท่าน โดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและแบบสังเกต เพื่อรวบรวมข้อมูลตามประเด็นคำถามการวิจัยหลัก 3 ข้อ และทำสรุปโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ตามลำดับวัตถุประสงค์ดังนี้ ประการแรกตาม วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับแผนการศึกษา ก2 และ ก3 คือการเลือกใช้วิธีการสอนที่มีความยืดหยุ่น โดยมีเงื่อนไขสำคัญคือวัตถุประสงค์การสอนต้องสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ (CLOs) ของชุด

วิชาอย่างชัดเจน ซึ่งผู้สอนส่วนใหญ่เลือกใช้การอภิปรายกลุ่มและการนำเสนอกรณีศึกษาเป็นหลัก ต่อมาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ได้กำหนดแนวทางการประเมินผลที่เหมาะสมโดยยึดเกณฑ์การเก็บคะแนนจากกิจกรรมแบบนิตหมายร้อยละ 40 แบ่งการวัดผลเป็น 2 ครั้ง ครั้งละร้อยละ 20 โดยเน้นการออกแบบกิจกรรมการประเมินตามสภาพจริงที่วัดผลลัพธ์การเรียนรู้ครอบคลุมทั้ง 4 ด้านตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF) และใช้เกณฑ์การประเมินพฤติกรรม (Rubrics) ที่ชัดเจนเพื่อสร้างความโปร่งใสและเที่ยงตรง และสุดท้ายตาม วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ได้ระบุปัจจัยสำคัญเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน ได้แก่ ความพร้อมด้านอุปกรณ์การเรียนของนักศึกษา ความเสถียรของสัญญาณอินเทอร์เน็ต การกำหนดวันจัดกิจกรรมที่ชัดเจน ก่อนการลงทะเบียนเพื่อลดความท้อทายด้านเวลาเข้าเรียนของผู้เรียน รวมถึงการเปิดโอกาสให้ผู้สอนมีความยืดหยุ่นในการพิจารณาวิธีการประเมินรูปแบบอื่น ๆ ที่เป็น Authentic Assessment เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของเนื้อหาในแต่ละชุดวิชา

คำสำคัญ: แนวทางการประเมินผู้เรียน กิจกรรมการเรียนการสอนแบบนิตหมาย แผนการศึกษา ก2 และ ก3 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช การศึกษาทางไกล

Abstract

This research aimed to: (1) explore and analyze current teaching-learning models and assessment practices utilized for learners in scheduled instructional activities under Study Plans ก2 and ก3 at Sukhothai Thammathirat Open University; (2) establish standardized and appropriate assessment guidelines for Study Plans ก2 and ก3 based on best practices and alignment with the Thai Qualifications Framework (TQF); and (3) identify other crucial factors influencing the effectiveness of instruction and assessment within these study plans. The study employed a qualitative research methodology, incorporating a literature review, observations of distance education measurement and assessment, semi-structured interviews with 42 instructors, and brainstorming sessions with 15 assessment experts. Data were collected to address three primary research questions and synthesized using content analysis. The findings, categorized by objective, are as follows: Regarding objective 1, the appropriate instructional models for Study Plans ก2 and ก3 emphasize flexibility, with the critical condition that teaching objectives must clearly align with the Course Learning Outcomes (CLOs); most instructors predominantly utilized group discussions and case study presentations. For objective 2, the appropriate assessment guidelines were established based on a 40% coursework component from scheduled activities, divided into two assessments of 20% each. These guidelines focus on authentic assessment designs covering all four domains

of the TQF and utilize clear behavioral rubrics to ensure transparency and reliability. Finally, for objective 3, key factors identified for enhancing operational efficiency included student readiness regarding learning equipment, internet connectivity stability, and the clear determination of activity dates prior to registration to mitigate scheduling challenges. Furthermore, providing instructors with the flexibility to consider additional authentic assessment methods tailored to the specific nature of each course module is recommended.

Keywords: Student Assessment Guidelines, Scheduled Instructional Activities, Study Plans n2 and n3, Sukhothai Thammathirat Open University, Distance Education.

บทนำ

ความท้าทายในการสร้างสมดุลระหว่างคุณภาพการศึกษา การเข้าถึง และการตอบสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน เป็นประเด็นระดับโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับมหาวิทยาลัยเปิดที่ให้บริการประชากรกลุ่มใหญ่ (สุมาลี สังข์ศรี และ พัทธราวัลย์ สังข์ศรี, 2565) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (มสธ.) ซึ่งเป็นผู้นำด้านการศึกษาทางไกล (Open and Distance Learning: ODL) ได้ปรับปรุงหลักสูตรระดับปริญญาตรีด้วยการริเริ่มแผนการศึกษา n2 และ n3 ซึ่งเป็นการบูรณาการการเรียนการสอนออนไลน์ กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ และการประเมินอย่างต่อเนื่อง (Continuous Assessment) เข้ามาเสริมรูปแบบการเรียนรู้ด้วยตนเองแบบดั้งเดิม (ศรีศักดิ์ สุนทรไชย และ สุมาลี สังข์ศรี, 2564)

การเปลี่ยนแปลงสู่แผนการศึกษาใหม่นี้ทำให้เกิดความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนากลยุทธ์การประเมินผลที่เข้มแข็งและเป็นมาตรฐาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของการเก็บคะแนนกิจกรรม ร้อยละ 40 ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการวัดผลผู้เรียน (เมธิตา สาไพวัน, 2564; ศศิธร กาญจนสุวรรณ และวรรณดี แสงประทีปทอง, 2566) แม้ว่าการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางไกล (ODL) ต่าง ๆ จะเน้นย้ำถึงความสำคัญของกลยุทธ์การสอนแบบมีส่วนร่วม (Engaging Pedagogies) ความยืดหยุ่น และการประเมินที่หลากหลายซึ่งต้องวัดผลลัพธ์การเรียนรู้ขั้นสูง (Higher-Order Learning Outcomes) (Hague, 2024; Kumari & Asgar, 2023; Martin, 2025) แต่อย่างไรก็ตาม ยังคงขาดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและ/หรือแนวทางที่ได้รับการรับรองจากผู้เชี่ยวชาญที่ออกแบบมาโดยเฉพาะเพื่อรับมือกับความท้าทายและบริบทเฉพาะของการเรียนการสอนแบบนัดหมายตามแผนการศึกษา n2 และ n3 ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งตอบคำถามพื้นฐาน 3 ประการ : 1) รูปแบบการสอนที่เหมาะสม 2) รูปแบบการประเมินที่เหมาะสม และ 3) ปัจจัยอื่นที่ควรพิจารณาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนและการประเมินผลในแผนการศึกษา n2 และ n3 การวิจัยนี้มุ่งเน้นการสร้างแนวทางปฏิบัติที่เป็นนวัตกรรมและเครื่องมือการประเมินที่อิงตามหลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence-Based Guidelines) เพื่อให้มั่นใจว่าการประเมินผลมีความตรง (Validity) ความเที่ยง (Reliability) และสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ

ระดับอุดมศึกษา (TQF) และทฤษฎีการเรียนรู้ (Bloom's Taxonomy) ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้สอน และคณะกรรมการหลักสูตรในการยกระดับคุณภาพการศึกษาทางไกลให้เป็นไปตามมาตรฐานสูงสุดของ มหาวิทยาลัยและของประเทศ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจและวิเคราะห์รูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสม และรูปแบบการประเมินผลการเรียนรู้ที่ผู้สอนใช้งานอยู่ในปัจจุบัน สำหรับผู้เรียนในกิจกรรมการเรียนการสอนแบบนิตหมายของแผนการศึกษา ก2 และ ก3 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
2. เพื่อกำหนดและสร้างรูปแบบการประเมินที่เหมาะสมและเป็นมาตรฐาน (Standardized Guidelines) สำหรับผู้เรียนในแผนการศึกษา ก2 และ ก3 ซึ่งตั้งอยู่บนแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practices) และสอดคล้องกับกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF)
3. เพื่อระบุปัจจัยอื่นที่ควรพิจารณา ซึ่งส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนการสอนและการประเมินผลในแผนการศึกษา ก2 และ ก3

กรอบแนวคิด (Conceptual Framework)

กรอบแนวคิดนี้พัฒนาขึ้นเพื่อแสดงความสัมพันธ์เชิงระบบของการนำหลักการประเมินที่ได้รับการยอมรับมาประยุกต์ใช้ในบริบทการศึกษาทางไกล (ODL) แบบนิตหมาย โดยมีองค์ประกอบดังนี้

องค์ประกอบหลัก

กรอบแนวคิดสำหรับการวิจัยนี้พัฒนามาจากฐานของการบูรณาการระหว่างหลักการประเมินทางทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์เชิงบริบทในระบบการศึกษาทางไกล เพื่อสร้างแนวทางการประเมินผลที่มีคุณภาพสูง

1. การนำเข้าเชิงทฤษฎี : ยึดหลักการประเมินตาม Bloom's Taxonomy และ Thai Qualifications Framework (TQF) เพื่อให้มั่นใจว่าแนวทางการประเมินผลมุ่งเน้นการวัดผลลัพธ์การเรียนรู้ชั้นสูงอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งตรวจสอบให้แน่ใจว่าการประเมินมีทั้งความตรงและความเที่ยง
2. การวิเคราะห์บริบทและกระบวนการ : รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อทำความเข้าใจรูปแบบการประเมินที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ความท้าทายด้านเทคโนโลยี (อุปกรณ์ อินเทอร์เน็ต) และความต้องการความยืดหยุ่นของผู้เรียน
3. ผลลัพธ์ที่พัฒนา : สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างแนวทางการประเมินที่เป็นมาตรฐาน สำหรับคะแนนเก็บร้อยละ 40 ในแผนการศึกษา ก2 และ ก3 โดยเน้นที่การใช้การประเมินที่หลากหลายที่วัดผลลัพธ์ชั้นสูง (เช่น งานเดี่ยว งานกลุ่ม) และมีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน (เช่น RUBRIC) ที่ชัดเจนและโปร่งใส

โครงสร้างของกรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาแนวทางการประเมินที่มีคุณภาพและเป็นไปตามหลักวิชาการนั้น ต้องเกิดจากการนำเข้าข้อมูลเชิงทฤษฎี (Bloom's Taxonomy & TQF) ผสานกับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์จากผู้สอนและผู้เชี่ยวชาญ (Qualitative Data) เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่เป็นแนวทางปฏิบัติที่แก้ปัญหาและตอบโจทย์บริบทเฉพาะของแผนการศึกษา ก2 และ ก3 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 โครงสร้างของกรอบแนวคิด

องค์ประกอบ	รายละเอียดแนวคิด
I. กรอบทฤษฎี/มาตรฐาน (Theoretical/Standardized Inputs)	<ul style="list-style-type: none"> ■ Bloom's Taxonomy (เน้นการวัดผลลัพธ์การเรียนรู้ชั้นสูง เช่น การวิเคราะห์ การประเมิน) ■ Thai Qualifications Framework (TQF) (กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา) <p>Validity and Reliability (หลักการความตรงและความเที่ยงในการประเมิน)</p>
II. การวิเคราะห์เชิงบริบท (Process/Contextual Analysis)	<ul style="list-style-type: none"> ■ รูปแบบการประเมินปัจจุบัน (ที่ใช้โดยผู้สอน 42 ท่าน) ■ ความท้าทายเชิงบริบท (เช่น ความพร้อมด้านอุปกรณ์ สัญญาณอินเทอร์เน็ต เวลาเรียน) <p>Best Practices ใน ODL (เช่น Authentic Assessment, Continuous Assessment)</p>
III. ผลลัพธ์ (Desired Outcome)	<ul style="list-style-type: none"> ■ แนวทางการประเมินที่เป็นมาตรฐาน สำหรับแผนการศึกษา ก2 และ ก3 (เน้น 40% Coursework) ■ กิจกรรมที่วัดผลลัพธ์ชั้นสูง (เช่น งานเดี่ยว งานกลุ่ม) <p>เกณฑ์การให้คะแนนแบบ Rubrics ที่ชัดเจน</p>

วิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methodology) เป็นหลัก เพื่อสำรวจและทำความเข้าใจในเชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการประเมินผลการเรียนรู้ตามกิจกรรมการเรียนการสอนแบบนันทหมายของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช การออกแบบการวิจัยเน้นการบูรณาการข้อมูลเชิงทฤษฎี (Theoretical Inputs) และข้อมูลเชิงประจักษ์ (Empirical Evidence) จากผู้ปฏิบัติงานและผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินผล เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการประเมินผลที่มีความสมบูรณ์และเป็นมาตรฐาน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยนี้คือ อาจารย์ผู้สอนที่รับผิดชอบชุดวิชาภายใต้แผนการศึกษา ก2 และ ก3 ของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช จำนวน 42 ท่าน การคัดเลือกดำเนินการด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงตามสัดส่วน (Purposive Quota Sampling) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมทั้ง 12 สาขาวิชา ของ มสธ. (การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนได้ตั้งเป้าหมายเชิงโควตาไว้ที่สาขาวิชาละ 4 ท่าน (รวม 48 ท่าน) อย่างไรก็ตาม มี 6 สาขาวิชาที่จำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เข้าร่วมกระบวนการสัมภาษณ์จริงมีจำนวนสาขาละ 3 ท่าน) ซึ่งมีรายละเอียดเกณฑ์การคัดเลือกดังต่อไปนี้

เกณฑ์การคัดเลือกเข้า

การวิจัยนี้มีเกณฑ์การคัดเลือก ดังต่อไปนี้

1. เป็นอาจารย์ผู้สอนที่รับผิดชอบชุดวิชาภายใต้แผนการศึกษา ก2 และ ก3 โดยตรง
2. เป็นผู้ปฏิบัติงานโดยตรงในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบนันทหมายใหม่
3. เป็นผู้ที่คาดว่าจะมีความรู้และประสบการณ์เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการประเมินผลการศึกษาในบริบทที่ทำการศึกษาอย่างแท้จริง

เกณฑ์การคัดออก

โดยมีการกำหนดเกณฑ์การคัดออก ดังต่อไปนี้

1. ไม่เป็นอาจารย์ผู้สอนโดยตรง คือ ผู้ที่ไม่ใช่บุคลากรสายผู้สอน (เช่น บุคลากรสายสนับสนุน หรือผู้บริหารระดับสูงที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอน/วัดผลโดยตรง)
2. ไม่มีประสบการณ์ในแผนการศึกษาที่กำหนด คือ ผู้ที่รับผิดชอบชุดวิชาภายใต้แผนการศึกษา ก2 และ ก3 แต่ไม่มีประสบการณ์ในการสอนในรูปแบบนันทหมายใหม่ หรือเพิ่งรับผิดชอบชุดวิชาดังกล่าวในภาคการศึกษาปัจจุบัน (เพื่อให้ข้อมูลได้เป็นประเด็นที่ตรงกับปัญหาการวิจัยอย่างแท้จริงและมีความลุ่มลึก)
3. ไม่สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกได้ครบถ้วน หากอาจารย์ผู้สอนไม่สามารถเข้าร่วมกระบวนการให้ข้อมูล (เช่น การสัมภาษณ์) หรือไม่เต็มใจให้ข้อมูลตามประเด็นคำถามหลักของงานวิจัย

การดำเนินการขอความร่วมมือด้วยความสมัครใจ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ขอข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาตามแผนการศึกษา ก2 และ ก3 เพื่อขอรับความร่วมมือด้วยความสมัครใจในการสัมภาษณ์และขอข้อมูลจากอาจารย์ผู้สอนที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกท่าน เมื่อได้รับการตอบรับแล้วจึงกำหนดนัดหมายวันเพื่อทำการสัมภาษณ์ต่อไป

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview Protocol) ซึ่งกระบวนการพัฒนาเครื่องมือดังกล่าวมีขั้นตอนดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การร่างแบบสัมภาษณ์ (Interview Drafting) คณะวิจัยได้พัฒนาชุดคำถามครอบคลุมประเด็นหลักเกี่ยวกับแนวทางการประเมินผลการเรียนรู้ในแผนการศึกษา ก2 และ ก3 ซึ่งรวมถึงวิธีการเรียนการสอน การประเมิน เหตุผลเบื้องหลังการเลือกใช้วิธีดังกล่าว ข้อดี/ข้อจำกัด เกณฑ์การให้คะแนน ระยะเวลาการประเมิน และผู้รับผิดชอบการประเมิน

2. การตรวจสอบความตรง (Validity) แบบสัมภาษณ์ได้รับการตรวจสอบความตรงและสอดคล้องตามวัตถุประสงค์การวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความชัดเจนและความเกี่ยวข้องของแต่ละคำถาม

3. การทดลองใช้ (Pilot Testing) แบบสัมภาษณ์ฉบับปรับปรุงได้ถูกนำไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้สอนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 ท่าน เพื่อปรับปรุงคำถามให้มีประสิทธิภาพในการดึงข้อมูลที่ต้องการตามวัตถุประสงค์การวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอน ถูกนำมาวิเคราะห์ด้วยวิธีการการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการดังต่อไปนี้

1. การถอดความและระบุประเด็น : ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (ซึ่งถูกบันทึกเสียง) ได้ถูกถอดความเป็นลายลักษณ์อักษร จากนั้นผู้วิจัยแต่ละคนได้วิเคราะห์เนื้อหาแยกกัน เพื่อระบุหัวข้อ (Key Themes) และรูปแบบ (Patterns) ที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการประเมินผล

2. การสังเคราะห์ผลรวม : คณะผู้วิจัยทั้ง 13 ท่าน ได้ประชุมร่วมกันเพื่ออภิปรายและพัฒนาความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับภาพรวมของการประเมินผล

3. การปรึกษาและสังเคราะห์โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินผล มีการประชุมระดมสมองกับผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินผลการศึกษาจำนวน 15 ท่าน (ภายใน มสธ. 13 ท่าน และภายนอก มสธ. 2 ท่าน) โดยผู้เชี่ยวชาญได้ทบทวนผลการวิเคราะห์เนื้อหาและให้ข้อเสนอแนะเพื่อสังเคราะห์แนวทางการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ เชื่อถือได้ และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยที่นำเสนอในส่วนนี้ได้มาจากการดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผ่านกระบวนการหลักคือการวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลเชิงประจักษ์ที่รวบรวมได้จากการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอน ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 42 ท่าน และการสังเคราะห์ความเห็นจากการปรึกษาหารือกับคณะผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษาจำนวน 15 ท่าน การนำเสนอผลการวิจัยจะเรียงตามลำดับของคำถามการวิจัยหลัก 3 ข้อที่ได้กำหนดไว้ ดังต่อไปนี้

คำถามการวิจัยข้อที่ 1 รูปแบบการสอนที่เหมาะสม สำหรับแผนการศึกษา ก2 และ ก3 คืออะไร

จากการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงลึกจากข้อมูลการสัมภาษณ์อาจารย์ผู้สอนจำนวน 42 ท่าน พบว่า อาจารย์ผู้สอนมีความยืดหยุ่นในการเลือกใช้รูปแบบการสอนที่หลากหลาย เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของชุดวิชา โดยรูปแบบการสอนที่ถูกกล่าวถึงและนำมาใช้บ่อยที่สุด มีดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รูปแบบการสอนที่อาจารย์ผู้สอนใช้บ่อยในการจัดการเรียนการสอนแบบนันทหมาย (N=42)

ลำดับ	รูปแบบการสอนที่ใช้	ความถี่ (คน)	ร้อยละสะสม*
1	การอภิปรายกลุ่มและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้	38	90.48%
2	การนำเสนอกรณีศึกษาและการวิเคราะห์ปัญหา	35	83.33%
3	การบรรยายและการใช้สื่อวิดีโอ/คลิปออนไลน์	26	61.90%
4	การแสดงผลบทบาทสมมติหรือสถานการณ์จำลอง	15	35.71%

*หมายเหตุ: ร้อยละที่แสดงคำนวณจากจำนวนอาจารย์ผู้สอนที่ใช้รูปแบบการสอนดังกล่าว (N=42) โดยอาจารย์หนึ่งท่านสามารถใช้ได้หลายรูปแบบ

ผลการวิเคราะห์ (ดังตารางที่ 2) ยืนยันว่าอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่ (ร้อยละ 90.48) เลือกใช้รูปแบบการสอนที่เน้นกิจกรรมเชิงปฏิสัมพันธ์ (Interactive Activities) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอภิปรายกลุ่มและการนำเสนอกรณีศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับหลักการเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) ในบริบทการศึกษาทางไกล (ODL) อย่างไรก็ตาม ข้อสรุปเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ยังคงตอกย้ำหลักการสำคัญที่ว่า ความเหมาะสมของรูปแบบการสอนไม่ได้ขึ้นอยู่กับความถี่ในการใช้ แต่ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการสอนต้องเกี่ยวข้องอย่างชัดเจนกับผลลัพธ์การเรียนรู้ (CLOs) ของชุดวิชานั้น ซึ่งเป็นหลักการของความสอดคล้องเชิงโครงสร้าง (CA)

จากการสำรวจและวิเคราะห์รูปแบบการเรียนการสอนของผู้สอนในแผนการศึกษา ก2 และ ก3 ผลการวิจัยได้ข้อสรุปที่สำคัญซึ่งเน้นย้ำถึงความยืดหยุ่นในการปฏิบัติ (Flexibility in Practice) ควบคู่ไปกับการยึดโยงกับมาตรฐาน (Standard Alignment) ดังนี้

1. ความยืดหยุ่นในการเลือกรูปแบบการสอน

ผู้สอนตามแผนการศึกษา ก2 และ ก3 มีอิสระและยืดหยุ่นสูงในการเลือกใช้วิธีการหรือรูปแบบการสอนที่ตนเองถนัดหรือเห็นว่าเหมาะสมกับเนื้อหาวิชา (เช่น การบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม การใช้กรณีศึกษา หรือการใช้เครื่องมือออนไลน์ที่หลากหลาย) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (อาจารย์ผู้สอน) ให้ความเห็นว่าการตัดสินใจเลือกใช้

กิจกรรมการสอนขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของเนื้อหาชุดวิชาเป็นหลัก เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ในเวลา ที่จำกัด

"กิจกรรมแบบนี้เราต้องดูว่าชุดวิชาเราเป็นวิชาทฤษฎีหรือวิชาประยุกต์ ถ้าเป็นวิชาที่ ต้องวิเคราะห์ ผมก็เน้น Case Study ให้เขาไปอ่านมาก่อน แล้วมา Discussion ในห้อง เพราะมันวัด ทักษะ การคิดวิเคราะห์ ได้ดีกว่า แต่ถ้าเป็นวิชาพื้นฐานอาจจะต้องใช้ Lecture สลับกับการใช้สื่อออนไลน์ การสอนมัน ต้อง ยืดหยุ่น ไปตามธรรมชาติของเนื้อหาวิชา ไม่ใช่แค่รูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง" (อาจารย์ผู้สอน KI-08)

2. หลักการความสอดคล้องเชิงโครงสร้าง

แม้จะมีความยืดหยุ่นในการสอน แต่ข้อกำหนดและข้อสรุปที่สำคัญที่สุดคือ วัตถุประสงค์ของการสอน (Teaching Objectives) ต้องเกี่ยวข้องอย่างชัดเจนกับผลลัพธ์การเรียนรู้ (CLOs) ของชุดวิชานั้น

"รูปแบบการสอนที่เหมาะสมที่สุด คือรูปแบบที่สามารถขับเคลื่อนให้ผู้เรียนแสดงออกถึง ผลลัพธ์การเรียนรู้ (CLOs) ตามที่หลักสูตรกำหนดได้ ไม่ว่าจะเป็น Discussion หรือ Simulation ก็ตาม หัวใจ สำคัญคือ การออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การประเมิน ที่เรากำหนดไว้ใน TQF ให้วัดได้ ครบถ้วน ไม่ใช่เน้นแค่ 'อาจารย์คนนี้ใช้รูปแบบไหนบ่อยที่สุด' แต่ต้องดูว่ามัน วัดผลสัมฤทธิ์ ได้จริงหรือไม่" (ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินผล E-2)

นั่นหมายความว่า เน้นผลลัพธ์ ไม่ใช่กระบวนการ : รูปแบบการสอนที่เหมาะสมไม่ได้ถูกจำกัดตายตัวว่า เป็นรูปแบบใด แต่คือรูปแบบที่สามารถทำให้ผู้เรียนบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ 4 ด้านหลักที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ได้จริง

การเชื่อมโยงการประเมิน : รูปแบบการสอนที่ถูกเลือกใช้จะต้องสอดคล้องกับกิจกรรมการประเมินที่ วัดผลลัพธ์เหล่านั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ซึ่งเป็นที่มาของการพัฒนาแนวทางการประเมินที่เป็นมาตรฐาน ใน วัตถุประสงค์ข้อ 2 ต่อไป)

โดยสรุป รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับแผนการศึกษา ก2 และ ก3 คือ รูปแบบ ที่สามารถนำผู้เรียนไปสู่การบรรลุผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ สูงสุด ทั้งนี้ การเลือกใช้วิธีการสอนควรคำนึงถึงความยืดหยุ่นของวิธีการ (Flexibility) เป็นสำคัญ ภายใต้ เงื่อนไขที่ว่า ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนการสอนนั้น ๆ ต้องสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของ รายวิชาอย่างเคร่งครัด

คำถามการวิจัยข้อที่ 2 รูปแบบการประเมินที่เหมาะสม สำหรับแผนการศึกษา ก2 และ ก3 คืออะไร

จากการวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการประเมินคะแนนเก็บร้อยละ 40 ที่อาจารย์ผู้สอนใช้จริงในภาคการศึกษาที่ผ่านมา พบว่ามีการเปลี่ยนผ่านจากการใช้แบบทดสอบแบบดั้งเดิมไปสู่การใช้กิจกรรมประเมินตามสภาพจริงอย่างชัดเจน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 รูปแบบการประเมินที่อาจารย์ผู้สอนใช้บ่อยที่สุดในการเก็บคะแนนร้อยละ 40 (N=42)

ลำดับ	รูปแบบกิจกรรมการประเมิน	ความถี่ (คน)	ร้อยละของอาจารย์ผู้สอน
1	รายงานเดี่ยวเชิงวิเคราะห์/ชิ้นงาน	40	95.24%
2	โครงการกลุ่ม/การนำเสนอผลงาน	36	85.71%
3	การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน	25	59.52%
4	แบบทดสอบย่อยออนไลน์	3	7.14%

ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (ดังตารางที่ 3) ซึ่งเห็นว่าอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 85.71 ถึง 95.24) เน้นการประเมินผ่านรายงานเดี่ยวเชิงวิเคราะห์ และโครงการกลุ่ม/การนำเสนอผลงาน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สะท้อนการวัดผลลัพธ์การเรียนรู้ชั้นสูง และสอดคล้องกับการประเมินทักษะที่ซับซ้อนตามที่กำหนดในกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF) ในทางตรงกันข้าม มีอาจารย์เพียงส่วนน้อย (ร้อยละ 7.14) ที่ยังคงใช้แบบทดสอบย่อยออนไลน์เป็นส่วนหนึ่งของคะแนนเก็บร้อยละ 40 ซึ่งเป็นข้อบ่งชี้ว่า แนวทางการประเมินที่กำลังพัฒนาขึ้นนี้มีความสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practices) ที่อาจารย์ผู้สอนเลือกใช้จริง และสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านสู่การประเมินที่เน้นสมรรถนะและทักษะประยุกต์มากขึ้น

จากผลการวิจัยที่พบ ผู้วิจัยได้กำหนดและสร้าง "แนวทางการประเมินผู้เรียนตามกิจกรรมการเรียนการสอนแบบนิตหมายของแผนการศึกษา ก2 และ ก3" โดยเน้นการยกระดับการวัดผลจากความรู้ความจำไปสู่การประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ชั้นสูง และการประเมินที่ครอบคลุม 4 ด้านหลักตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. โครงสร้างการประเมิน

แนวทางการประเมินผู้เรียนตามกิจกรรมการเรียนการสอนแบบนิตหมายได้รับการออกแบบเพื่อควบคุมมาตรฐานการวัดและประเมินผลสำหรับคะแนนเก็บรวมร้อยละ 40 ของคะแนนทั้งหมด โดยโครงสร้างการประเมินนี้ กำหนดให้มีการแบ่งการวัดผลออกเป็น 2 ครั้ง ครั้งละร้อยละ 20 เพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดด้านการส่งคะแนนของสำนักทะเบียนและวัดผล มสธ.

หัวใจสำคัญของการออกแบบแนวทางนี้คือการจัดสรรน้ำหนักคะแนน (Weight) ให้แก่ผลลัพธ์การเรียนรู้แต่ละด้านอย่างเหมาะสม ซึ่งการจัดสรรน้ำหนักนี้เป็นไปตามหลักการประเมินที่ดีที่สุด และจะต้องครอบคลุมผลลัพธ์การเรียนรู้ทั้ง 4 ด้านหลักตามที่กำหนดไว้ในประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา

พ.ศ. 2565 (กมอ. พ.ศ. 2565) เพื่อให้มั่นใจว่าการประเมินวัดสมรรถนะผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน ดังแสดงในตารางที่ 4 (ตัวอย่างการจัดสรรน้ำหนักคะแนนสำหรับการประเมินครั้งที่ 1)

ตารางที่ 4 แนวทางการออกแบบกิจกรรมและเกณฑ์การให้คะแนน ครั้งที่ 1 (ร้อยละ 20)

ผลลัพธ์การเรียนรู้	น้ำหนัก (คะแนน)	งานเดี่ยว	งานกลุ่ม	กิจกรรมอื่น ๆ	รวม
ความรู้	10	5	5		10
ทักษะ	5		5		5
จริยธรรม	3			3	3
คุณลักษณะ	2			2	2
คะแนนรวม	20	5	10	5	20

หมายเหตุ : ตัวเลขที่ปรากฏในช่องกิจกรรม (งานเดี่ยว/งานกลุ่ม/กิจกรรมอื่น ๆ) แสดงถึง การจัดสรรน้ำหนักคะแนน (Score Weighting Allocation) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผลรวมของคะแนนกิจกรรมดังกล่าวมีค่าเท่ากับ น้ำหนักคะแนนรวมที่กำหนด สำหรับผลลัพธ์การเรียนรู้ในแต่ละมิติ (อาทิ D1-D4 ตาม TQF) ทั้งนี้ การออกแบบแนวทางนี้เปิดให้ผู้สอนสามารถใช้ดุลยพินิจเชิงวิชาชีพ (Professional Autonomy) ในการบูรณาการและปรับเปลี่ยนน้ำหนักคะแนนของผลลัพธ์การเรียนรู้แต่ละรายการ ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์เฉพาะของชุดวิชานั้น ๆ

2. รูปแบบกิจกรรมการประเมิน

คณะผู้วิจัยไม่แนะนำให้ใช้แบบทดสอบแบบดั้งเดิม (มสธ. = ข้อสอบปรนัย) ในการประเมินความรู้ เนื่องจากวิธีดังกล่าวมีข้อจำกัดในการวัดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เกิดจากพฤติกรรมที่ซับซ้อน ดังนั้น จึงควรปรับไปใช้กิจกรรมที่ส่งเสริมการแสดงออกของทักษะสำคัญ ได้แก่ การประยุกต์ใช้ การวิเคราะห์ และการประเมินค่า ซึ่งเป็นสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับบัณฑิตในศตวรรษที่ 21 ตามแนวทางที่แสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 รูปแบบกิจกรรมการประเมินที่แนะนำ

ประเภทกิจกรรม	รูปแบบที่แนะนำ	เหตุผลในการเน้น
งานเดี่ยว (เชิงวิเคราะห์)	รายงาน แบบฝึกหัด ชิ้นงาน	วัดความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ การวิเคราะห์ และความคิดสร้างสรรค์ (D1, D2, D3)
งานกลุ่ม (โครงการกลุ่ม)	การแสดงบทบาทสมมติ กรณีศึกษาหรือสถานการณ์ และแบบฝึกหัด	วัดทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ (D4) และทักษะการปฏิบัติ (D2, D3)
กิจกรรมอื่น ๆ	การเข้าเรียน และการมีส่วนร่วมตอบคำถามในชั้นเรียน	วัดลักษณะบุคคลและจริยธรรม (D4, D3) <u>โดยไม่แนะนำให้ใช้การเปิดหรือปิดกล่องเป็นประเด็นในการหักคะแนน</u>

การพัฒนารูปрикที่มุ่งวัดทักษะที่ซับซ้อนผ่านการประเมินตามสภาพจริง เช่น งานเดี่ยวเชิงวิเคราะห์ และโครงการกลุ่ม สะท้อนการประยุกต์แนวคิด Constructive Alignment (CA) ของ Biggs และคณะ ได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะหลักการที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดกระบวนการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) แทนการเรียนรู้แบบผิวเผินที่เน้นการท่องจำเพื่อทำข้อสอบเป็นหลัก นอกจากนี้ การออกแบบรูปริกที่เน้นการให้คะแนนตามระดับการแสดงออกของความรู้ ทักษะ จริยธรรม และลักษณะบุคคล (D1–D4) อย่างเป็นระบบ ยังถือเป็นการปรับเปลี่ยนจากการประเมินที่เน้นเนื้อหา (Content-Focused) ไปสู่การประเมินฐานสมรรถนะที่เน้นผลลัพธ์ (Outcome-Based) ซึ่งสอดคล้องอย่างยิ่งกับความต้องการของหลักสูตรยุคใหม่ที่มุ่งเน้นความสอดคล้องระหว่างการสอน การเรียนรู้ และการประเมินผลอย่างแท้จริง

3. การสร้างเกณฑ์การประเมินที่เป็นมาตรฐาน

เพื่อส่งเสริมความโปร่งใส (Transparency) และความเที่ยงตรงในการวัดและประเมินผล ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด (Best Practices) ในการประเมินผลการศึกษา คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาเกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรม (Rubrics) ที่มีความละเอียดและสามารถปรับใช้ได้ เพื่อเป็นแนวทางมาตรฐานในการวัดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ซับซ้อน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 เกณฑ์การประเมินงานเดี่ยว

เกณฑ์การประเมินงานเดี่ยวได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อเน้นการวัดผลลัพธ์การเรียนรู้ขั้นสูง ตามหลักการของ Bloom's Taxonomy โดยเฉพาะในด้านความรู้ (D1) และทักษะ (D2) เกณฑ์นี้กำหนดประเด็นการประเมินที่วัดทักษะทางปัญญาที่สูงขึ้น (Higher-Order Thinking Skills) จำนวน 5 ประเด็นหลัก ซึ่งมุ่งเน้นการเปลี่ยนผ่านจากการวัดความรู้ความจำแบบดั้งเดิมไปสู่การวัดสมรรถนะเชิงประยุกต์และวิเคราะห์ อาทิ

- ความถูกต้องของคำตอบ (Accuracy) : วัดความรู้เชิงเนื้อหาและความเข้าใจพื้นฐาน
- ความถูกต้องของวิธีการ (Methodology) : วัดความสามารถในการเลือกใช้กระบวนการหรือขั้นตอนที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา
- ความสามารถในการนำความรู้ไปใช้ (Application) : วัดทักษะการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง
- ความสามารถในการวิเคราะห์ (Analysis) : วัดทักษะการแยกแยะองค์ประกอบและการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล
- ความคิดสร้างสรรค์/การประเมินค่า (Creativity/Evaluation) : วัดทักษะการสร้างสรรค์แนวคิดใหม่หรือการตัดสินใจคุณค่าอย่างมีวิจารณญาณ

เกณฑ์การประเมินนี้ใช้การให้คะแนนแบบ 0 คะแนน (ไม่ปรากฏพฤติกรรม) และ 1 คะแนน (ปรากฏพฤติกรรม) สำหรับแต่ละประเด็น เพื่อให้มั่นใจว่าการประเมินมีความตรงและความเที่ยง ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 เกณฑ์การประเมินงานเดี่ยว

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล	ประเด็นการประเมินพฤติกรรมการทำงานเดี่ยว					รวม (5 คะแนน)
		คำตอบ ถูกต้อง (1 คะแนน)	วิธีการถูกต้อง (1 คะแนน)	ความสามารถ ในการนำ ความรู้ไปใช้ (1 คะแนน)	ความสามารถ ในการ วิเคราะห์ (1 คะแนน)	ความคิด สร้างสรรค์/ ประเมินค่า (1 คะแนน)	
1	นายภูษกร เจือดี	1	1	1	0	0	3
2	นายสฤกษ์เทพ สุขแก้ว	1	0	1	1	1	4
3	...						
4	...						
5	...						

เกณฑ์การประเมินงานเดี่ยวในตารางที่ 6 พัฒนาตามหลักการวัดและประเมินผลสมัยใหม่ เพื่อให้มีความตรงและความเที่ยง ความตรงเกิดจากการออกแบบที่สอดคล้องกับ Bloom's Taxonomy และกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา เพื่อวัดทักษะการคิดขั้นสูง ได้แก่ การประยุกต์ การวิเคราะห์ และการสร้างสรรค์ ส่วนความเที่ยงใช้มาตรวัดแบบทวิภาค (0/1) ร่วมกับตัวบ่งชี้ที่ชัดเจน (เช่น มีคำตอบถูกต้องหรือไม่ มีวิธีการถูกต้องหรือไม่ นำความรู้ไปใช้ได้หรือไม่ สามารถวิเคราะห์ได้หรือไม่ มีความคิดสร้างสรรค์/ประเมินค่าหรือไม่) เพื่อลดอคติและเพิ่มความสอดคล้องระหว่างผู้ประเมิน ทำให้การประเมินมีความโปร่งใสและได้มาตรฐานสูง

3.2 เกณฑ์การประเมินการมีส่วนร่วมในงานกลุ่ม

เกณฑ์การประเมินการมีส่วนร่วมในงานกลุ่มถูกพัฒนาขึ้นเพื่อวัดผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านความรับผิดชอบ (จริยธรรม) และลักษณะบุคคล (D3 และ D4) ซึ่งเป็นทักษะทางสังคมและค่านิยมที่จำเป็นสำหรับบัณฑิตในยุคปัจจุบัน เกณฑ์นี้กำหนดช่วงการให้คะแนนตั้งแต่ 0 คะแนน (ไม่ปรากฏพฤติกรรม) จนถึง 4 คะแนน (ปรากฏพฤติกรรมการทำงานกลุ่มมากที่สุด) โดยมุ่งเน้นการวัดพฤติกรรมการทำงานกลุ่มที่สำคัญ 5 ประการ ดังนี้

- การแสดงความคิดเห็นในกลุ่ม
- การรับฟังความคิดเห็นจากสมาชิกในกลุ่ม
- การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของกลุ่ม
- ความรับผิดชอบในบทบาทที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่ม
- การทำงานตามที่กลุ่มมอบหมายเสร็จทันเวลา

การใช้เกณฑ์นี้ช่วยให้การวัดด้านจริยธรรมและลักษณะบุคคลมีความโปร่งใสและเป็นมาตรฐาน สามารถตรวจสอบความก้าวหน้าและการพัฒนาความรับผิดชอบของผู้เรียนแต่ละคนในบริบทของการทำงานร่วมกันได้ ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 เกณฑ์การประเมินการมีส่วนร่วมในงานกลุ่ม

ลำดับ ที่	ชื่อ-สกุล	ประเด็นการประเมินการมีส่วนร่วมเป็นรายบุคคล					รวม (20 คะแนน)
		การแสดง ความคิดเห็น ในกลุ่ม (4 คะแนน)	การรับฟัง ความคิดเห็น จากสมาชิก ในกลุ่ม (4 คะแนน)	การมี ส่วนร่วมใน การตัดสินใจ ของกลุ่ม (4 คะแนน)	การมีความ รับผิดชอบ ในบทบาทที่ ได้รับ มอบหมาย จากกลุ่ม (4 คะแนน)	การทำงาน ตามที่กลุ่ม มอบหมาย เสร็จทันเวลา (4 คะแนน)	
1	นายกุลธร เจือดี	3	4	3	3	4	17
2	นายสฤกษ์เทพ สุขแก้ว	2	4	3	4	4	17
3	...						
4	...						
5	...						

ตารางที่ 7 ทำให้การวัดด้านจริยธรรมและลักษณะบุคคลมีความโปร่งใสและเป็นมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์เชิงพฤติกรรมที่สังเกตได้แทนการประเมินคุณลักษณะนามธรรม เกณฑ์แบ่งเป็น 5 ประเด็น เช่น การแสดงความคิดเห็น การรับฟัง การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และการส่งงานตามกำหนด พร้อมกำหนดน้ำหนักคะแนนและการประเมินให้คะแนนเป็นรายบุคคลในกิจกรรมกลุ่ม เพื่อแปลงคุณลักษณะทางจริยธรรม

เป็นตัวเลขที่วัดได้ อีกทั้งการแยกองค์ประกอบช่วยติดตามพัฒนาการของผู้เรียนและระบุจุดที่ต้องปรับปรุง ทำให้การประเมินมีความตรงและความเที่ยงในการตัดสินคุณลักษณะที่ซับซ้อนในบริบทการทำงานร่วมกัน

3.3 เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมการนำเสนอ

เพื่อให้การประเมินผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ด้านทักษะ (D2) และคุณลักษณะบุคคล (D4) ในกิจกรรมการเรียนการสอนแบบนวัตน์มีความเที่ยงตรงและมีความโปร่งใส คณะผู้วิจัยจึงได้พัฒนาเกณฑ์การประเมินพฤติกรรม (Rubrics) สำหรับการนำเสนอผลงานโดยเฉพาะ ซึ่งเกณฑ์นี้เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ผู้สอนสามารถวัดสมรรถนะที่ซับซ้อนของผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ และสอดคล้องกับแนวคิดการประเมินตามสภาพจริง

เกณฑ์การประเมินการนำเสนอานนี้ได้รับการออกแบบมาเพื่อวัดองค์ประกอบสำคัญ 5 รายการ โดยมีระดับคะแนนตั้งแต่ 0 ถึง 3 เพื่อให้คะแนนสะท้อนคุณภาพที่แตกต่างกันของผู้เรียนอย่างชัดเจน รายการประเมินจะครอบคลุมตั้งแต่ความสมบูรณ์ของเนื้อหาไปจนถึงบุคลิกภาพและการจัดการเวลา ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 เกณฑ์การประเมินพฤติกรรมการนำเสนอ

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน			
	0	1	2	3
1. ความสมบูรณ์ของเนื้อหา/ประเด็นที่นำเสนอ	เนื้อหาไม่ถูกต้อง	เนื้อหาถูกต้อง	เนื้อหาถูกต้อง และตรงประเด็นตามที่กำหนด	มีการนำเสนอเนื้อหา เนื้อหาถูกต้อง ตรงประเด็นตามที่กำหนด และมีการสรุปเนื้อหา
2 รูปแบบการนำเสนอ	ไม่มีการนำเสนอ	นำเสนอไม่น่าสนใจ	นำเสนอได้น่าสนใจ ดึงดูดผู้ฟังได้ดี	นำเสนอได้น่าสนใจมาก เข้าใจดึงดูดผู้ฟังได้ดีมาก และมีความคิดสร้างสรรค์
3. การอธิบายและการตอบข้อซักถาม	ไม่สามารถอธิบายหรือตอบข้อซักถามได้	ตอบข้อซักถามไม่ตรงประเด็น หรือตอบข้อซักถามบางข้อไม่ได้ มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่นำเสนอไม่แม่นยำหรือได้ข้อมูลที่ไม่ถูกต้องมานำเสนอ	ตอบข้อซักถามได้ตรงประเด็น มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่นำเสนอ แก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้	ตอบข้อซักถามได้ตรงประเด็น มีความฉะฉาน มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่นำเสนอ แก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้ดี
4. บุคลิกภาพในการนำเสนอ	ใช้ภาษาไม่ถูกต้อง ไม่มีความเชื่อมั่นในตนเอง นำเสนอได้ไม่น่าสนใจ	มีความเชื่อมั่นในตนเองพอสมควร นำเสนอได้ไม่ค่อยน่าสนใจ	มีความเชื่อมั่นในตนเอง ใช้ภาษาถูกต้อง นำเสนอได้ระดับปกติ	มีความเชื่อมั่นในตนเอง ใช้ภาษาถูกต้อง นำเสนอได้น่าสนใจ กิริยาท่าทางเหมาะสม
5. ระยะเวลาในการนำเสนอ	ใช้เวลาในการนำเสนอ น้อยกว่าหรือมากกว่าเวลาที่กำหนดเกิน 10 นาที	ใช้เวลาในการนำเสนอ น้อยกว่าหรือมากกว่าเวลาที่กำหนดเกิน 5 นาที	ใช้เวลาในการนำเสนอ น้อยกว่าหรือมากกว่าเวลาที่กำหนดเกิน 1 นาที	นำเสนอได้ภายในเวลาที่กำหนด ไม่เกิน ± 1 นาที

หมายเหตุ : ชุดกิจกรรมและเกณฑ์การประเมินที่นำเสนอข้างต้น ถือเป็นกรอบแนวทางปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน (Standardized Guidelines) ซึ่งตั้งอยู่บนหลักการประเมินที่เหมาะสม ทั้งนี้ คณาจารย์ผู้สอนสามารถใช้ดุลยพินิจในการบูรณาการและปรับประยุกต์ใช้แนวทางดังกล่าว ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และบริบทเฉพาะของแต่ละสาขาวิชา

ตารางที่ 8 เป็นเกณฑ์การประเมินการนำเสนอ (Rubrics) ช่วยให้การวัดทักษะ (D2) และคุณลักษณะบุคคล (D4) มีความเที่ยงตรงและโปร่งใส โดยใช้การประเมินตามสภาพจริง พร้อมแยกองค์ประกอบซับซ้อนเป็นรายการย่อยที่สังเกตได้ เช่น เนื้อหา การนำเสนอ การอธิบายและการตอบคำถาม (D2) และบุคลิกภาพ การจัดการเวลา (D4) การกำหนดระดับคะแนน 0-3 พร้อมคำอธิบายพฤติกรรมในแต่ละระดับช่วยลดอคติและทำให้การประเมินเป็นระบบ อีกทั้งยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจคุณภาพงานที่คาดหวังและสามารถตรวจสอบความสอดคล้องของคะแนนได้ ส่งผลให้การวัดผลมีมาตรฐาน โปร่งใส และเที่ยงตรงสูง

โดยสรุป รูปแบบการประเมินสำหรับแผนการศึกษา ก2 และ ก3 ไม่แนะนำให้ใช้แบบทดสอบดั้งเดิมเนื่องจากมีข้อจำกัดในการวัดผลลัพธ์เชิงพฤติกรรมที่ซับซ้อน (TQF) แต่ควรเน้นการเปลี่ยนผ่านสู่การประเมินฐานสมรรถนะ (CA/AFL) โดยใช้กิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะการคิดขั้นสูง (HOTS) เช่น งานเดี่ยวเชิงวิเคราะห์ (วัด D1-D3) และงานกลุ่มเชิงสถานการณ์ (วัด D4) ซึ่งเป็นการประเมินที่เที่ยงตรงและโปร่งใสมากกว่า

คำถามการวิจัยข้อที่ 3 ปัจจัยอื่นที่ควรพิจารณา เพื่อให้การเรียนการสอนและการประเมินผลแผนการศึกษา ก2 และ ก3 มีประสิทธิภาพมากขึ้น มีอะไรบ้าง

จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ระบุว่าจะส่งผลต่อประสิทธิภาพของการเรียนการสอนและการประเมินผลในแผนการศึกษา ก2 และ ก3 มีดังต่อไปนี้

ความพร้อมด้านอุปกรณ์การเรียน (Student Readiness) นักศึกษาควรมีอุปกรณ์ที่จำเป็น เช่น คอมพิวเตอร์สำหรับพิมพ์งาน และกล้องถ่ายรูป/กล้องเว็บแคม เนื่องจากกิจกรรมการเรียนการสอนมีโอกาสดังต่อไปนี้ จะต้องใช้กล้องหรือการพิมพ์งานสูง ดังที่อาจารย์ผู้สอน KI-15 และผู้สอนอีกหลายท่าน ให้ข้อมูลจากประสบการณ์การสอนของตนเองในทำนองเดียวกัน

"กิจกรรมแบบนัดหมายใหม่นี้ถูกออกแบบมาเพื่อการมีส่วนร่วม ดังนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญที่นักศึกษาจะต้องมีความพร้อมด้านอุปกรณ์ ไม่ว่าจะเป็น คอมพิวเตอร์สำหรับพิมพ์งาน หรืออุปกรณ์สำหรับบันทึกภาพ/เสียง เพราะกิจกรรมการเรียนการสอนมีโอกาสดังต่อไปนี้ จะต้องใช้กล้องหรือการพิมพ์งาน" (อาจารย์ผู้สอน KI-15)

เวลาเข้าเรียน (Class Attendance) นักศึกษาส่วนหนึ่งติดภารกิจในวันเสาร์ ความท้าทายด้านเวลาเข้าเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ควรนำมาพิจารณาในการวางแผนกิจกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดกิจกรรมในวันเสาร์ ดังที่อาจารย์ผู้สอน KI-7 ได้ให้ข้อมูลเชิงลึก

"ความท้าทายอย่างหนึ่งในการจัดกิจกรรมแบบนัดหมายคือเรื่องของเวลา เราทราบมาว่านักศึกษาส่วนหนึ่ง ติดภารกิจในวันเสาร์ ซึ่งเป็นวันที่เราจัดกิจกรรมบ่อยที่สุด ทำให้การเข้าเรียนและการมีส่วนร่วมของนักศึกษากลุ่มนี้ลดลงอย่างเห็นได้ชัด" (อาจารย์ผู้สอน KI-7)

เพื่อแก้ไขปัญหานี้ ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินผลได้เสนอแนะแนวทางเชิงนโยบายที่เน้นการสื่อสารล่วงหน้าและความยืดหยุ่น ดังนี้

"ถ้ามองในเชิงของปัจจัยที่ควรพิจารณา มหาวิทยาลัยควรมีการกำหนดวันจัดกิจกรรมที่ชัดเจนก่อนการลงทะเบียน หรือพิจารณาวันอื่นนอกเหนือจากวันเสาร์ เพราะข้อมูลที่เราได้คือ นักศึกษาส่วนหนึ่งติดภารกิจในวันเสาร์" (ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินผล E-1)

สัญญาณอินเทอร์เน็ต (Internet Connectivity) สัญญาณอินเทอร์เน็ตควรมีความเสถียร รวดเร็ว และรวดเร็ว ปัจจัยด้านความพร้อมทางเทคโนโลยีถือเป็นความท้าทายเฉพาะของการศึกษาทางไกล (ODL) ดังที่ผู้สอนท่านหนึ่ง (KI-30) ได้สะท้อนความคิดเห็น "สัญญาณอินเทอร์เน็ตควรมีความเสถียร รวดเร็ว และรวดเร็ว" ซึ่งตอกย้ำถึงความจำเป็นในการแก้ไขปัญหาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอนและการประเมินผล

วิธีการประเมินรูปแบบอื่น ๆ ผู้สอนควรพิจารณาวิธีการประเมินเพิ่มเติมที่เหมาะสมกับเนื้อหาของแต่ละชุดวิชา ผลการวิจัยและข้อเสนอแนะที่สำคัญคือการเปิดโอกาสให้ผู้สอนพิจารณาวิธีการประเมินรูปแบบอื่น ๆ นอกเหนือจากกิจกรรมมาตรฐานที่กำหนดไว้ เพื่อให้การวัดผลมีความสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของเนื้อหาแต่ละชุดวิชา ดังที่อาจารย์ผู้สอน KI-12 ได้ให้ความคิดเห็นว่า การวัดผลควรมีความยืดหยุ่น

"แม้ว่าแนวทางใหม่จะกำหนดกรอบคะแนน 40% ที่ชัดเจน แต่ผมก็อยากให้มีการเปิดกว้างให้ผู้สอนสามารถพิจารณา วิธีการประเมินรูปแบบอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากงานกลุ่มหรืองานเดี่ยวมาตามมาตรฐาน เพราะชุดวิชาแต่ละชุดมีลักษณะเฉพาะของเนื้อหาที่ไม่เหมือนกัน การวัดผลจึงควร เหมาะสมกับเนื้อหาของแต่ละชุดวิชา จริง ๆ" (อาจารย์ผู้สอน KI-12)

ความคิดเห็นดังกล่าวได้รับการยืนยันและเสริมความแข็งแกร่ง ด้วยการวิเคราะห์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมิน ซึ่งได้ขยายความถึงความจำเป็นในการใช้เครื่องมือวัดผลที่มีความตรงสูง สำหรับทักษะที่ต้องอาศัยการปฏิบัติ โดยเสนอว่าการประเมินต้องก้าวไปสู่การวัดผลตามสภาพจริง เพื่อให้ครอบคลุมผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านทักษะ (D2) ได้อย่างแท้จริง

"บางวิชาเน้นทักษะทางปฏิบัติที่เฉพาะเจาะจง เช่น การออกแบบ หรือการแก้ปัญหาเชิงเทคนิค ถ้าเราใช้แค่การนำเสนอหรือรายงาน อาจจะไม่ครอบคลุมการเรียนรู้ได้ไม่ครบถ้วน ดังนั้นเราจึงต้องพิจารณาและออกแบบวิธีการประเมินเพิ่มเติม ที่เป็น Authentic Assessment สำหรับชุดวิชานั้น ๆ โดยเฉพาะ" (ผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินผล E-13)

ข้อเสนอแนะต่อยุทธศาสตร์ถึงความจำเป็นในการใช้การประเมินที่หลากหลาย เพื่อให้มั่นใจว่าการวัดผลร้อยละ 40 เป็นไปอย่างมีคุณภาพและสามารถสะท้อนสมรรถนะที่ต้องการได้อย่างครบถ้วนตามหลักวิชาการ

โดยสรุป ปัจจัยสำคัญที่ควรพิจารณาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนและการประเมินผลของแผนการศึกษา ก2 และ ก3 ได้แก่ ความพร้อมด้านอุปกรณ์การเรียนของนักศึกษา ความท้าทายด้านเวลาเข้าเรียน โดยเฉพาะการจัดกิจกรรมในวันเสาร์ ความเสถียรของสัญญาณอินเทอร์เน็ตในฐานะปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานของ ODL และการให้ผู้สอนมีความยืดหยุ่นในการพิจารณาวิธีการประเมินรูปแบบอื่น ๆ ที่เป็น Authentic Assessment เพื่อให้การวัดผลสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของเนื้อหาแต่ละชุดวิชา

สรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแนวทางการประเมินผู้เรียนตามกิจกรรมการเรียนการสอนแบบนิตหมายของแผนการศึกษา ก2 และ ก3 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สามารถสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. รูปแบบการเรียนการสอนและการประเมินผลการเรียนรู้ในปัจจุบัน

จากการสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่าอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่เลือกใช้วิธีการสอนที่เน้นกิจกรรมเชิงปฏิสัมพันธ์ (Interactive Activities) โดยรูปแบบที่ใช้บ่อยที่สุดคือการอภิปรายกลุ่มและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (ร้อยละ 90.48) สำหรับรูปแบบการประเมินผลที่นิยมใช้ในการเก็บคะแนนร้อยละ 40 คือการมอบหมายรายงานเดี่ยวเชิงวิเคราะห์ (ร้อยละ 95.24) และโครงการกลุ่มหรือการนำเสนอผลงาน (ร้อยละ 85.71) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนผ่านจากการทดสอบความรู้ความจำแบบดั้งเดิมไปสู่การประเมินตามสภาพจริงที่เน้นสมรรถนะมากขึ้น

2. การกำหนดและสร้างรูปแบบการประเมินที่เหมาะสมและเป็นมาตรฐาน

ผลการวิจัยได้กำหนดแนวทางการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับคะแนนเก็บร้อยละ 40 โดยมีสาระสำคัญดังนี้

หลักการความสอดคล้องเชิงโครงสร้าง (Constructive Alignment): รูปแบบการสอนที่เหมาะสมสามารถเลือกใช้ได้หลากหลายตามความถนัดของผู้สอน แต่ต้องมีเงื่อนไขสำคัญคือวัตถุประสงค์การสอนต้องเชื่อมโยงอย่างชัดเจนกับผลลัพธ์การเรียนรู้ (Course Learning Outcomes: CLOs) ของชุดวิชา

โครงสร้างการประเมิน: กำหนดให้มีการแบ่งน้ำหนักคะแนนออกเป็น 2 ครั้ง ครั้งละร้อยละ 20 โดยเน้นการออกแบบกิจกรรมที่สะท้อนผลลัพธ์การเรียนรู้ทั้ง 4 ด้าน ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF) ได้แก่ ด้านความรู้ ทักษะ จริยธรรม และลักษณะบุคคล

เครื่องมือการประเมิน: พัฒนาเกณฑ์การให้คะแนนพฤติกรรม (Rubrics) ที่มีความชัดเจนและเป็นมาตรฐาน เพื่อใช้ประเมินกิจกรรมต่าง ๆ เช่น งานเดี่ยวเชิงวิเคราะห์ งานกลุ่ม และการนำเสนอผลงาน เพื่อสร้างความโปร่งใสและความเที่ยงตรงในการวัดผล

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอนและการประเมินผล

การวิจัยได้ระบุปัจจัยสนับสนุนและข้อควรพิจารณาเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ดังนี้
ความพร้อมด้านอุปกรณ์และเทคโนโลยี: นักศึกษาควรมีอุปกรณ์พื้นฐานที่จำเป็น เช่น คอมพิวเตอร์ และกล้องเว็บแคม เพื่อรองรับกิจกรรมการมีส่วนร่วม รวมถึงความเสถียรของสัญญาณอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นโครงสร้างพื้นฐานสำคัญของการศึกษาทางไกล

การบริหารจัดการเวลา: ควรมีการกำหนดวันจัดกิจกรรมที่ชัดเจนแจ้งให้ผู้เรียนทราบก่อนการลงทะเบียน เนื่องจากพบว่านักศึกษาส่วนหนึ่งติดภารกิจในวันเสาร์ซึ่งเป็นวันที่มีการจัดกิจกรรมบ่อยที่สุด

ความยืดหยุ่นทางวิชาชีพ: ควรเปิดโอกาสให้อาจารย์ผู้สอนใช้ดุลยพินิจในการปรับประยุกต์วิธีการประเมินตามสภาพจริง (Authentic Assessment) ให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะหรือธรรมชาติของเนื้อหาในแต่ละชุดวิชา

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยนี้มุ่งเน้นการเชื่อมโยงผลการค้นพบหลัก ซึ่งได้แก่ ความจำเป็นในการใช้รูปแบบการสอนและการประเมินที่มีความยืดหยุ่นแต่ต้องสอดคล้องกับผลลัพธ์การเรียนรู้ (CLOs) และการพัฒนารูปрикเพื่อวัดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (D1-D4) เข้ากับกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Constructive Alignment (CA) ในบริบทของการจัดการศึกษาทางไกลแบบผสมผสาน (ODL/Blended Learning) ดังต่อไปนี้

1. การยืนยันหลักการ Constructive Alignment (CA) และการต่อยอดสู่การปฏิบัติการ

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมสำหรับแผนการศึกษา ก2 และ ก3 นั้นไม่ได้ถูกจำกัดอยู่เพียงวิธีการใดวิธีการหนึ่ง แต่สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ วัตถุประสงค์ของการสอนจะต้องเชื่อมโยงอย่างชัดเจนกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของชุดวิชา (Course Learning Outcomes: CLOs) แนวคิดนี้สอดคล้องกับหลักการออกแบบหลักสูตรที่เน้นผลลัพธ์เป็นฐานที่เรียกว่า Constructive Alignment (CA) ซึ่ง Biggs et al. (2022) ได้กำหนดให้ผลลัพธ์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ และวิธีการประเมินผลต้องสอดคล้องและหนุนเสริมกัน การประยุกต์ใช้ CA ในงานวิจัยนี้ ได้ถูกดำเนินการในระดับที่ลุ่มลึกยิ่งขึ้น โดยผลการวิจัยนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการประเมินที่เน้นกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น งานเดี่ยว และงานกลุ่ม เพื่อวัดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้ง 4 มิติ (D1-D4) ซึ่งถือเป็นการออกแบบการประเมินที่ต้องสะท้อนทักษะการคิดและการเรียนรู้ในระดับสูง (Higher-Order Thinking Skills: HOTS) ให้เป็นเกณฑ์ที่สามารถวัดได้จริง อันเป็นการเปลี่ยนจากการประเมินแบบดั้งเดิมที่เน้นความจำ ไปสู่การวัดทักษะที่สามารถนำไปใช้ได้จริง

1.1 การประเมินตามสภาพจริงเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงลึก

การพัฒนารูปрикที่มุ่งวัดทักษะที่ซับซ้อนผ่านการประเมินตามสภาพจริง เช่น งานเดี่ยวเชิงวิเคราะห์ และโครงการกลุ่ม สะท้อนการประยุกต์แนวคิดของ Biggs et al. ได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะหลักการที่ส่งเสริมให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้เชิงลึก แทนการเรียนรู้แบบผิวเผินที่เน้นการท่องจำเพื่อทำข้อสอบเป็นหลัก

นอกจากนี้ การออกแบบรูบริกที่เน้นการให้คะแนนตามระดับการแสดงออกของความรู้ ทักษะ จริยธรรม และลักษณะบุคคล (D1-D4) อย่างเป็นระบบ ยังถือเป็นการปรับเปลี่ยนจากการประเมินที่เน้นเนื้อหาไปสู่การประเมินฐานสมรรถนะที่เน้นผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนควรแสดงได้ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของหลักสูตรยุคใหม่ที่มุ่งเน้นความสอดคล้องระหว่างการสอน การเรียนรู้ และการประเมินผลอย่างแท้จริง

1.2 การแปลง Constructive Alignment สู่กลไกการวัดผลที่เชื่อถือได้ในสถาบันการศึกษาทางไกล

ผลการวิจัยได้เสนอแนวทางปฏิบัติเพื่อแก้ไขข้อจำกัดเชิงปฏิบัติการของ Constructive Alignment (CA) ในระบบการศึกษาทางไกล (ODL) ขนาดใหญ่ โดยตระหนักว่า แม้ CA จะเป็นกรอบความคิดเชิงอุดมคติ แต่ในบริบท ODL ซึ่งมีผู้สอนจำนวนมากและต้องประเมินทักษะเชิงคุณภาพตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (D1-D4) ความเสี่ยงของความคลาดเคลื่อนในการประเมินระหว่างผู้ประเมิน (Inter-Rater Variability) จะสูงมาก เพื่อตอบโจทย์ความท้าทายเชิงระบบนี้ ซึ่ง Hristov และคณะ (2023) ได้ชี้ว่า ความสำเร็จของ CA ขึ้นอยู่กับการนำไปใช้อย่างสม่ำเสมอในทุกระดับ ดังนั้น การวิจัยนี้จึงได้เสนอการพัฒนารูบริกมาตรฐานเพื่อวัด D1-D4 ซึ่งเป็นการทำให้ CA วัดผลได้ (Operationalization) โดยการแปลงมิติเชิงคุณธรรมและทักษะที่ซับซ้อน (D1-D4) ให้กลายเป็นพฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้ (Observable Behaviors) และมีเกณฑ์การให้คะแนนที่ชัดเจน การกำหนดมาตรฐานของรูบริกนี้ช่วยให้ผู้สอนมีเครื่องมือร่วมกันในการตัดสินใจ ซึ่งถือเป็นกลไกเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญในการรักษาความตรงและความเที่ยงของคะแนนเก็บร้อยละ 40 ให้เป็นไปตามหลักวิชาการทั่วทั้งมหาวิทยาลัย และตอกย้ำว่า การประเมินผลที่มีประสิทธิภาพไม่ใช่เพียงการวัดแต่คือกลไกที่ขับเคลื่อนให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

2. การเน้นการประเมินที่หลากหลายและการขับเคลื่อนการเรียนรู้

นอกจากที่กล่าวมา ผลการวิจัยยังนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการประเมินที่เน้นกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งมีเป้าหมายในการวัดและประเมินผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ครอบคลุมมิติของ ความรู้ ทักษะ จริยธรรม และคุณลักษณะ (D1-D4) ที่สะท้อนถึงการคิดและการเรียนรู้ในระดับสูง (HOTS) (กฤษกร เจือดี และ ธาตรี มหันตรัตน์, 2568) ดังนี้

2.1 การสอดคล้องกับการประเมินเพื่อการเรียนรู้ : การเน้นการประเมินที่หลากหลายและเป็นการประเมินตามสภาพจริงนี้ สอดคล้องกับข้อเสนอในวรรณกรรมที่แนะนำให้การประเมินในระดับอุดมศึกษาควรเปลี่ยนจากการทดสอบแบบดั้งเดิมไปสู่การวัดทักษะการคิดระดับสูงและการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริง (Boud & Falchikov, 2007) ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในบริบทของการศึกษาทางไกล (Garrison & Vaughan, 2008)

2.2 การประเมินเป็นกลไกเชิงกลยุทธ์ : การพัฒนารูปแบบการประเมินที่ออกแบบอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการประเมินที่หลากหลายในกิจกรรมแบบนัดหมาย ร้อยละ 40 นี้ จึงเป็นการยืนยันหลักการที่ว่า การประเมินผลจะเป็นกลไกเชิงกลยุทธ์ในการหนุนเสริมและขับเคลื่อนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน (Gibbs

& Simpson, 2004) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาว่าความพร้อมด้านอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ตยังคงเป็นความท้าทายในกลุ่มผู้เรียน ODL.

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรใช้แนวทางการประเมินนี้เป็นมาตรฐานเบื้องต้น ในการออกแบบการประเมินผลของแผนการศึกษา ก2 และ ก3 เพื่อให้มั่นใจว่าการประเมินจะวัดผลลัพธ์การเรียนรู้ขั้นสูงได้อย่างครบถ้วน
2. ควรกำหนดกลไกเพื่อตรวจสอบและสนับสนุนผู้สอนในการประยุกต์ใช้ Rubrics และเกณฑ์การประเมินที่ซับซ้อนนี้ เพื่อรักษาความเที่ยงตรงและความสม่ำเสมอในการให้คะแนน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณและระยะยาว (Longitudinal Studies) เพื่อประเมินประสิทธิผลของแนวทางการประเมินที่พัฒนาขึ้นนี้ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
2. ควรทำการสำรวจเชิงลึก ถึงกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอนที่ผู้สอนประสบความสำเร็จในการใช้ร่วมกับแนวทางการประเมินนี้ เพื่อสร้างคลังความรู้สำหรับการพัฒนาวิชาชีพของคณาจารย์

รายการอ้างอิง

- กุญชร เจือดี, และ ธาตรี มหันตรัตน์. (2568). การสอบออนไลน์กับการยกระดับคุณภาพการศึกษา: บทบาทความสำคัญ และแนวทางปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 1). มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
<https://120year.aru.ac.th/subjects/88bba68a-bfd9-4613-a377-563193aa54c1>
- คณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา. (2565). ประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่อง รายละเอียดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2565. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 139, ตอนพิเศษ 212 ง, หน้า 35. 9 กันยายน 2565.
- นวลอนงค์ โพธิ์ช่วย. (2561, ธันวาคม). การพัฒนามาตรฐานการวัดและประเมินผลของครูประถมศึกษา. (ดุขฎิ นิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
<https://buuir.buu.ac.th/xmlui/handle/1234567890/7909>
- มารุต พัฒนาผล. (2561). การพัฒนารูปแบบการประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับบัณฑิตศึกษา. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 11 (3), 3413-3428.
- เมธิตา สาไพวัฒน์. (2564). การออกแบบและพัฒนาบทเรียนออนไลน์เรื่องการประเมินคุณค่าสารสนเทศ สำหรับนักศึกษาในระบบการศึกษาทางไกล (ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2021/TU_2021_6119030077_14854_22151.pdf

วัชรี้ ด้านกุล, และ ลาวัญย์ รัตนเสถียร. (2561). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันในแบบประเมินการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน: เกณฑ์คะแนนแบบรูปรีค. *วารสารพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 30(3), 38–48.

วาทีณี จิตรสำราย, เสรี ชัดเข้ม, ภัทราวดี มากมี, และ สิริกรานต์ จันทเปรมจิตต์. (2560). การพัฒนาเกณฑ์การประเมินทักษะกระบวนการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนของครูระดับประถมศึกษา. *วารสารวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา*, 15(1), 102-116.

ศรีศักดิ์ สุนทรไชย และ สุมาลี สังข์ศรี. (2564). รูปแบบการให้บริการการศึกษาต่อเนื่องของมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. *วารสารอาเซียนด้านการเรียนรู้แบบเปิดและทางไกล*, 13(1), 70–88.

https://ajodl.oum.edu.my/archive/document/Previous/Volume13.N0.1_2021/06.%20A%20Model%20for%20Providing%20Continuing%20Education.pdf

ศศิธร กาญจนสุวรรณ และ วรณดี แสงประทีปทอง. (2566). การประเมินความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้ในระบบออนไลน์ของนักศึกษา สาขาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. *วารสารศึกษาศาสตร์ มสธ.*, 16(2). [https://so05.tci-](https://so05.tci-thaijo.org/index.php/edjour_stou/article/download/263824/180887/1072916)

[thaijo.org/index.php/edjour_stou/article/download/263824/180887/1072916](https://so05.tci-thaijo.org/index.php/edjour_stou/article/download/263824/180887/1072916)

สุมาลี สังข์ศรี และ พชรพล สังข์ศรี. (2565). การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับประชาชนทุกช่วงวัยในสังคมไทย. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี*, 16(2), 158–170. สืบค้นจาก

<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/trujournal/article/view/255354>

อังค์วรา วงษ์รักษา. (2562). การพัฒนารูปแบบการประเมินหลักสูตรการอาชีวศึกษาระดับปริญญาตรี: การประยุกต์ใช้การประเมินพหุแนวคิด. (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย). สืบค้นจาก <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/9085>

Bates, A. W. (2022). *Teaching in a digital age: Guidelines for designing teaching and learning* (3rd ed.). Tony Bates Associates Ltd.

Biggs, J. (2003, April 13–17). *Aligning teaching and assessing to course objectives*. Paper presented at the Teaching and Learning in Higher Education: New Trends and Innovations, University of Aveiro, Portugal.

Biggs, J., Tang, C., & Kennedy, G. (2022). *Teaching for Quality Learning at University* (5th ed.). Open University Press / McGraw-Hill Education. ISBN 978-0-33-525082-0

Boud, D., & Falchikov, N. (2007). *Rethinking assessment in higher education: Learning for the longer term* (pp. 191–207). London, UK: Routledge.

- Garrison, D. R., & Vaughan, N. D. (2008). *Blended learning in higher education: Framework, principles, and guidelines*. John Wiley & Sons.
- Gibbs, G., & Simpson, C. (2004). Conditions under which assessment supports students' learning. *Learning and Teaching in Higher Education*, 1(1), 3–31
- Hague, C. (2024). *Fostering higher-order thinking skills online in higher education: A scoping review*. OECD Education Working Papers, (306).
https://www.oecd.org/publications/fostering-higher-order-thinking-skills-online-in-higher-education_84f7756a-en.pdf
- Hindriana, A. F., & Setiawati, I. (2018). The development of authentic assessment rubric for assessing undergraduate students' learning and performance. *Indonesian Journal of Learning and Instruction*, 1(1), 21–28.
- Hristov, S., Nakov, D., & Miocinovic, J. (2023). Constructive alignment between objectives, teaching and learning activities, student competencies and assessment methods in higher education. *Journal of Agriculture and Plant Sciences*, 21(2), 21–36.
- Kumari, P., & Asgar, A. (2023). Evaluation as enhancement: A review of continuous assessment strategies in open and distance learning. *Global Journal of Enterprise Information System*, 15(2), 45–55.
- Lizier, J. T., Harre, M., Mitchell, M., DeDeo, S., Finn, C., Lindgren, K., Lizier, A. L., & Sayama, H. (2018). An interview-based study of pioneering experiences in teaching and learning complex systems in higher education. *Complexity*, 2018, Article 7306871.
<https://doi.org/10.1155/2018/7306871>
- Maki, P. L. (2002). Developing an assessment plan to learn about student learning. *The Journal of Academic Librarianship*, 28(1–2), 8–13. [https://doi.org/10.1016/S0099-1333\(01\)00295-6](https://doi.org/10.1016/S0099-1333(01)00295-6)
- Martin, F. (2025). Assessment types, strategies, and feedback in online higher education courses in the age of AI. *Online Learning Journal*, 29(1), 112–130.
<https://doi.org/10.1007/s11528-025-01115-8>
- Munna, A. S., & Kalam, M. A. (2021). Application of theories, principles and models of curriculum design: A literature review. *International Journal of Multidisciplinary and Current Educational Research*, 3(1), 147–153.
- Poynter, R. (2010). *The handbook of online and social media research: Tools and techniques for market researchers*. Wiley.

Thorpe, M. (2002). Rethinking learner support: The challenge of online learning. *Open Learning*, 17(2), 105–119.